

■■■ KÖZEGELLENÁLLÁS ÉS VÁLLALÁS ■

„Nem írok le többet egy sort sem. Legalábbis vajdasági magyar sajtószervbe nem. Cselekvő értelmiség nélkül minden nemzetrész a világon elvész. Minőség nélkül pedig esély sincs a megmaradásra. Ez a mi felelősségünk, s nem is kevés.” KESZÉG KÁROLY főszerkesztő (1954–1997) ezekkel a szavakkal búcsúztatta a *Naplót*, az első független vajdasági magyar hetilapot, amely 1990. május 9-én látott napvilágot, és 1997. május 9-én jelent meg utoljára. Akkor még nem tudta, hogy a hetilappal együtt búcsút int annak a világnak is, amelyben szélmalomharcát folytatta az álnoksággal, a kétszínűséggel, a hazugsággal, az emberek és a gondolatok megalázásával szemben. Keszég Károly ugyanis tragikus hirtelenséggel 1997. május 26-án elhunyt. Június elején kollégái sajátos emléket állítottak számára, elkészítették a *Napló* 366. számát. Ami után valóban nem volt több.

Halálának első évfordulóján barátai és tisztelői a szülőfalujában, Padén megtartották az első Keszég Károly Emléknapot, amelynek a szervezését a továbbiakban a helybeli Takáts Rafael Magyar Kultúrkör vállalta fel. Erre az alkalomra jelent meg *Közegellenállás* címmel az a kötet, amely Keszég Károly válogatott írásait tartalmazza. És ekkor született meg a riportpályázat ötlete is, amelyet a következő évben, 1999-ben, szintén *Közegellenállás* címmel, meg is hirdettek.

Keszég Károly nevét vette fel a padéi Takáts Rafael Magyar Kultúrkör könyvtára, amelynek alapját az elhunyt újságíró könyvgyűjteménye képezte. A szabadkai székhelyű Aracs Társadalmi Szervezet és a belgrádi Magyar Nagykövetség adományával együtt a mintegy kétezer kötetet számláló könyvtár ünnepélyes felavatását eredetileg május végére, Keszég Károly halálának második évfordulójára tervezték, de a szerbiai háborús körülmények ezt nem tették lehetővé. Ugyanerre a sorsra jutott a riportpályázat is, amelynek az útjába már az első alkalommal komoly akadály gördült. A rendezvényt végül október elsején tartották meg. A gazdag, többórás műsor író-olvasó találkozóval kezdődött, amelyen GUBÁS ÁGOTA és GUBÁS JENŐ a *Veszendő végeken* című könyvet ajánlotta a megjelenetek figyelmébe.

A pályázat eredményét a bírálóbizottság nevében KLEMM JÓZSEF, az Ujvidéki Rádió szerkesztője összegezte: „Rendkívül fontos, hogy megpróbáljuk megtartani a *Napló* szellemiségét, amelyet az őszinte és a bátor kiállás jellemezett. Ugy érzem, ebben a pillanatban a vajdasági magyar újságírásban nagyon hiányoznak a rátermett

újságírók, akik vállalni merik, hogy mindig kimondják az igazat, nem félve attól, hogy mi lesz az ő sorsuk. A zsűri úgy értékelte, hogy a pályázat nagyjából sikeres volt. Elégedettek vagyunk, mert tizenöt pályamű érkezett, és bízunk a folytatásban. Keszég Károly és a *Napló* azonban túlságosan magasra tette a mércét, ezért volt hiányérzetünk a munkákat olvasva. Kevés kivétellel ugyanis nem foglalkoznak azokkal a valódi problémákkal, amelyek jelenleg az itt élőket (és nemcsak a magyarokat) érintik. Ha már azt mondtuk, hogy a pályázat címe *Közegellenállás*, akkor figyelniünk kellett arra is, hogy a próbálkozások mennyire követik a *Napló* szellemiségét.”

Ebben az évben a díjalap szinte teljes összegét a Düsseldorfban élő TAKÁCS GÁBOR adományozta, aki a *Napló* lelkes támogatója volt.

2000-ben, amikor második alkalommal osztották ki a riport-pályázat elismeréseit, Klemm József a bírálóbizottság elnökeként megjegyezte, sajnós a Vajdaságban ebben a pillanatban nincs olyan sajtószerv, amely felvállalná a *Napló* szerepét, folytatná az irányvonalát, és hajlandó lenne teljesen függetlenül, szabadon és bátran kimondani azt, ami itt és most velünk történik: „Az újságírók, éppen úgy, mint az írók, írástudók. A Bibliában is írástudókról beszélnek: nem írókról, nem újságírókról, nem közéleti személyiségekről vagy társadalmi-politikai munkásokról. Írástudókról, vagyis azokról az emberekről, akik vállalták, hogy nemzetükért felemelik a szavukat, mert többet tudtak, műveltek voltak, hiszen a helyzet, amelyben éltek, nekik adott lehetőséget arra, hogy műveljék magukat. Az az ember, akinek ez megadatott, most is elárulja a saját írástudói hivatását, ha nem emeli fel a hangját nemzetéért és kultúrájáért.”

Cs. SIMON ISTVÁN, a zsűri egyik tagja javasolta, el kellene gondolkodni azon, hogy ötvenként egy-egy kötet jelenjen meg a díjazott riportokkal, hogy valami tartós nyoma is maradjon ezeknek a korrajzoknak.

„Az esti programnak otthont adó padéi Takáts Rafael Magyar Kultúrkör udvarában több mint száz vendég és helybeli nézte végig a többórás programot, amely TÓTH LÍVIA, a *Képes Ifjúság* főszerkesztője *Köszönöm, jól!* című publicisztikai kötetének a bemutatásával kezdődött, majd MÉSZÁROS ZOLTÁN történész ismertető jellegű előadásával folytatódott a déli harangszó történetéről. A program művelődési részében felléptek a helyi és a feketicsi kultúrkör énekesei, vers- és prózamondói, tánccal és énekkel bemutatkozott a falu apraja és nagyja, a zenét pedig a helyi tűzoltó-egyesület

rezesbandája szolgáltatta” – írja a *Magyar Szóban* KÓKAI PÉTER 2001. május 29-én. Klemm József zsűrielnök, miközben kihirdette a harmadik riportpályázat eredményeit, egy újítás bevezetését javasolta: a mindenkori első helyezett a következő évben legyen a bírálóbizottság tagja.

Az emléknap a korra jellemző körülmények között fejeződött be, amit szintén a *Magyar Szó* tudósítása őrzött meg az utókor számára: „A programot az újvidéki Telepi Rádió hármasa (HEINERMANN PÉTER, KLEMM JÓZSEF ÉS LÉPHAFT PÁL) zárta stílusosan, mert a honi állapotok fonákságait kifigurázó előadásuk egy részét zseblámpa fénye mellett, azaz már áramszünetben kellett megtartaniuk. Ugyisintén gyertyafény mellett fogyasztották el a vendégek a bablevest is, de az az egy aligha állítható, hogy ez negatív értelemben hatott volna ki a hangulatra.”

A riportpályázat színvonala nem mindig volt egyenletes, akadtak olyan évek, mint például a 2002-es is, amikor mindössze hét munka érkezett, és nem osztották ki az első díjat. De már a következő évben a bírálóbizottság meglepedéssel vette tudomásul, hogy tizenhét szerzőtől húsz pályamunka futott be, amelyek többségét az érdekes témaválasztás és a színes, fordulatos megfogalmazás jellemzi. Ebben az évben jelent meg a *Szabálytalan Napló* című kiadvány is, amely a megszűnt hetilap mintegy húsz munkatársának írását, versét tartalmazza. Alcíme szerint alkalmi kötet, alkalmatlan időben. Több elképzelés alapján Tóth Livia szerkesztette, LÉPHAFT PÁL tervezte. A szerzők között akkor volt két polgármester, egy alpolgármester, két főszerkesztő..., a többség viszont megmaradt újságírónak, a szó legnemesebb értelmében, ami egyáltalán nem kevés. A Mi ez? és Mi célra készült? kérdésekre az előszó próbál meg választ adni: „Különösebb szándékunk nem volt vele, csak jelezni kívántuk, hogy még vagyunk. Pontosabban: itt vagyunk, ha egyesek csak lélekben is. Az a régi, nagy naplós család szétszóródott ugyan, de az elképzeléseink néha még találkozhatnak. Például ebben a kiadványban.” A *kérdések elé* című bejelentő utolsó bekezdése így fogalmaz: „Jelezni kívántuk, továbbra sem változott meg a véleményünk a sajtószabadságról. Mindenki a maga tizenkét pontja alapján tevékenykedik, a saját területén, de a *Napló* emlékének összetartó és oltalmat adó égíse alatt.”

2004-ben is az emléknap közönsége elé léptek az egykori naplósok, akik arra a kérdésre próbálták meg választ találni, hogy a vajdasági magyar sajtópalettáról hiányzik-e, és miért a *Napló*. Az-

tán 2005-ben a riportpályázatnak különdíjasai is voltak, majd ismét csak nyolc dolgozatot kézbesített a posta.

2006-ban az est vendége volt a padéi születésű, Magyar Életfa díjas NAGY SÍVÓ ZOLTÁN helytörténész, pedagógus, aki a *Napló*hoz és Keszég Károlyhoz fűződő kapcsolatáról beszélt, és arra mutatott rá, mennyire fontos, hogy a fiatalok is vállalják a sorsukat meghatározó munkát, mert egy közösség akkor cselekszik helyesen, ha megmaradni akar.

Padé ebben az évben ünnepelte fennállásának 750. évfordulóját, ugyanis a középkori faluról 1256-ból maradt ránk az első írásos emlék. Erre a jelentős évfordulóra készült el az a kiadvány, amelyet az emléknaphra érkezők ajándékba kaptak. A benne található írások szerzői Cs. Simon István, Tóth Lívia és Nagy Sívó Zoltán, kiadója a Takáts Rafael Magyar Kultúrkör, az anyagi támogatást pedig a kishegyesi községi önkormányzat biztosította.

A tizedik emléknaphra Léphaft Pál kiállítás készített az elmúlt időszak fotóiból. Az esti művelődési műsor kezdetén a jeles vendégek mellett köszöntötték a *Napló* megjelent újságíróit, és megemlékeztek azokról a kollégáikról is, akik már nem lehettek velük.

Klemm József, az Újvidéki Rádió igazgatóhelyettese, a Pro Media újságíró-iskola vezetője, a zsűri elnöke elmondta, amikor először hirdették meg a riportpályázatot, két alapvető céljuk volt: „Az egyik, hogy méltó módon emlékezzünk Keszég Karcsira, aki a *Napló* főszerkesztőjeként, újságíróként példát mutatott valamennyiünknek, hogyan kell az újságírónak viselkednie a kisebbségi létben. Nem szabad elfelejtenünk azokat a vajdasági magyar újságírók szempontjából rendkívüli napokat, amikor létezett egy olyan sajtószerv, amely elsőként merete, akarta és tudta kimondani azt, ami mindnyájunknak fáj. A másik ok, hogy megpróbáljunk ismét becsületet szerezni annak az újságírói műfajnak, amelyet valamikor királynőnek tartottak, de mostanában mostohagyerekké vált. Rendkívüli örömünkre szolgál, hogy még soha ennyi pályamű nem érkezett, az idén ugyanis 38-at olvasott el a bírálóbizottság. Ezért köszönetet kell mondanunk többek között az adai Cseh Károly Általános Iskola magyartanárnoőjének, aki beküldte hetedikes diákjai írásait. Ezt a csoportot könyvcsomaggal jutalmaztuk. Talán a most próbálkozó gyermekek között lesz olyan, aki felnőttként is szeretne belekóstolni ebbe a szakmába, amely egyben hivatás és életforma is. Az idén egyébként válogathattunk is, hiszen a beküldött anyagban sok volt a valódi riport. Éppen ezért különdíjként két

könyvcsomagot is kiosztottunk a *Hét Nap* szerkesztősége és az újvidéki Forum Könyvkiadó jóvoltából."

„Karcsi, nyomaszt-e még / ez a Kadocsáék kerítette / Ajtony-fél, Csanád őrizte / érdes bánati föld?" – szavalta KRNÁCS ERIKA Keszég Károly sírjánál az egy évvel azelőtt eltávozott barát, Cs. Simon István versét.

A tizedik évfordulójához érkezett riportpályázatnak pedig a díjazottak mellett ismét voltak különdíjasai is. Klemm József pedig ezúttal így értékelt: „Amikor a zsűri arról döntött, hogy a tizenöt beérkezett munka közül melyeket jutalmazza, akkor több szempontot tartott szem előtt. Az egyik a téma időszerűsége volt, de azt sem hagytuk figyelmen kívül, hogy a szerző mennyire merte vállalni a saját véleményét. Ezt rendkívül fontosnak tartottunk, ugyanis a XXI. századi újságírásban mindinkább eluralkodik az a felfogás, hogy a tényfeltáró vagy oknyomozó írásmű az újságírás alfája és ómegája. Azt követelik, hogy az újságíró sok tényt ismerjen, az okokat kutassa, de azt is elvárják tőle, hogy a saját véleménye háttérben maradjon vagy egyáltalán ne jelenjen meg. Mi, akik valamikor a *Napló*ban dolgoztunk, egy másfajta újságírást műveltünk. Manapság viszont a nyomtatott és az elektronikus médiában egyre kevesebb azoknak a műfajoknak száma, amelyek nem csupán tényeket, hanem álláspontokat is közölnek. Mi ezt szeretnénk megváltoztatni, és nagyon örülünk, hogy a vajdasági magyar újságírásban erre van érdeklődés."

Cs. Simon István ötlete ezzel a kötettel valósul meg, amely tartalmazza a *Közegellenállás* című riportpályázat első tíz évének díjnyertes munkáit. A fenti összefoglalóból kiderül ugyan, hogy a színvonal időnként kissé hullámzott, voltak kevésbé sikeres és nagyon kiemelkedő teljesítményt hozó évek is. A nyertes munkák témái rendkívül változatosak, azokkal a valódi problémákkal foglalkoznak, amelyek az itt élőket érintik. És ami a legfontosabb: mindig a *Napló* szellemiségét tükrözték, amelyet az őszinte és bátor kiállítás jellemezett. Ezért gondoljuk, hogy a gyűjtemény érdekes olvasmány lehet napjainkban is. Újságíróknak és nem újságíróknak egyaránt.

Tóth Livia

